

**KANCELARIA
SENATU**

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI
I KORESPONDENCJI

Warszawa, 19 sierpnia 2021 r.

BADK.DPK.133.119.2021 MKo

P10-51/21	Data wpływu petycji 23 maja 2021 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 17 sierpnia 2021 r.

KODEKS RODZINNY I OPIEKUŃCZY

TEMAT

**USUNIĘCIE ART. 57 STANOWIĄCEGO O ORZEKANIU
W POSTĘPOWANIU O ROZWÓD
O WINIE MAŁŻONKÓW W ROZKŁADZIE POŻYCIA.**

WNOSZĄCY PETYCJE: petycja indywidualna

Osoba fizyczna.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą zmiany ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy, poprzez usunięcie art. 57 ustawy stanowiącego o możliwości orzekania w postępowaniu o rozwód o winie małżonków w rozkładzie pożycia.

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJE:

W opinii wnoszącego petycję z postępowania prowadzonego przed Sądami Okręgowymi w sprawie o rozwód, należy usunąć możliwość orzekania przez sądy o winie w rozkładzie pożycia małżeńskiego.

Autor petycji w uzasadnieniu podnosi, że obecne brzmienie art. 57 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, który stanowi o orzekaniu przez sąd o winie, służy jedynie eskalacji konfliktu pomiędzy małżonkami podczas postępowania o rozwód, powoduje niepotrzebne przedłużanie spraw oraz działa na szkodę małoletnich. Ponadto, wnioskodawca wskazał, że na świecie odchodzi się od możliwości orzekania o winie w rozkładzie pożycia małżeńskiego, jednak nie wskazał rozwiązań prawnych występujących w innych państwach w tym zakresie.

W opinii autora petycji, wnioskowane rozwiązanie ma prowadzić do usunięcia jednego z najbardziej konfliktowego elementu rozwodu.

STAN PRAWNY:

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78 poz. 483 ze zm.) w art. 47 stanowi, że każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu.

Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1359) reguluje zarówno przesłanki zawarcia małżeństwa jak i jego ustania.

Zgodnie z art. 23 małżonkowie mają równe prawa i obowiązki w małżeństwie. Są obowiązani do wspólnego pożycia, do wzajemnej pomocy i wierności oraz współdziałania dla dobra rodziny, którą przez swój związek założyli.

Na mocy art. 27 oboje małżonkowie obowiązani są, każdy według swych sił oraz swych możliwości zarobkowych i majątkowych, przyczyniać się do zaspokajania potrzeb rodziny, którą przez swój związek założyli. Zadośćuczynienie temu obowiązkowi może polegać także, w całości lub w części, na osobistych staraniach o wychowanie dzieci i na pracy we wspólnym gospodarstwie domowym.

Każdy z małżonków może żądać ażeby sąd rozwiązał małżeństwo przez rozwód, niemniej jednak do jego orzeczenia niezbędnym jest, aby nastąpił zupełny i trwały rozkład pożycia małżeńskiego (art. 56 § 1).

Pomimo spełnienia wyżej wymienionych dwóch przesłanek, sąd nie orzeknie rozwodu, jeśli w jego skutek miałyby ucierpieć dobro wspólnych małoletnich dzieci małżonków, albo orzeczenie rozwodu byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Ponadto rozwód nie jest dopuszczalny, jeżeli żąda go małżonek wyłącznie winny rozkładu pożycia, chyba że drugi małżonek wyrazi zgodę na rozwód (art. 56 § 2 i 3).

Zgodnie z art. 57 § 1 i 2 sąd orzekając rozwód, orzeka także, czy i który z małżonków ponosi winę rozkładu pożycia. Jednak na zgodne żądanie małżonków sąd zaniecha orzekania o winie.

Małżonek rozwiedziony, który nie został uznany za wyłącznie winnego rozkładu pożycia i który znajduje się w niedostatku, może żądać od drugiego małżonka rozwiedzonego dostarczania środków utrzymania w zakresie odpowiadającym usprawiedliwionym potrzebom uprawnionego oraz możliwościom zarobkowym i majątkowym zobowiązanego (art. 60 § 1).

Ponadto, jeżeli jeden z małżonków został uznany za wyłącznie winnego rozkładu pożycia, a rozwód pociąga za sobą istotne pogorszenie sytuacji materialnej małżonka niewinnego, sąd na żądanie małżonka niewinnego może orzec, że małżonek wyłącznie winny obowiązany jest przyczynić się w odpowiednim zakresie do zaspokajania usprawiedliwionych potrzeb małżonka niewinnego, chociażby ten nie znajdował się w niedostatku (art. 60 § 2).

INFORMACJE DODATKOWE:

Sąd Najwyższy w wyroku z 28 stycznia 2004 r., sygn. akt IV CK 406/02, stwierdził, że za zawinione, na gruncie przepisów rozwodowych, uznaje się działania lub zaniechania małżonka będące wyrazem jego woli, które stanowią naruszenie obowiązków wynikających z przepisów prawa małżeńskiego (art. 23, art. 24 i art. 27 k.r.o.) lub zasad współżycia społecznego i prowadzą do zupełnego i trwałego rozkładu pożycia. Nie jest przy tym konieczne, dla przypisania małżonkowi winy, objęcie jego zamiarem spowodowania, poprzez określone działania lub zaniechania, rozkładu pożycia prowadzącego w ostatecznym rezultacie do rozwodu. Wystarczy możliwość przewidywania znaczenia i skutków takiego działania lub zaniechania. Możliwość przypisania małżonkowi winy w rozkładzie pożycia jest wyłączona w razie jego niepoczytalności, a także w wypadku przemijających nawet zakłóceń psychicznych, jeżeli w tych stanach dopuścił się on

działania lub zaniechania, które doprowadziło do powstania zupełnego i trwałego rozkładu pożycia.

Ponadto, Sąd Najwyższy w wyroku z 13 listopada 1997 r., sygn. akt I CKN 306/97, stwierdził: „Kodeks rodzinny i opiekuńczy nie zawiera definicji winy na potrzeby własnych regulacji prawnych. Przyjmuje się zatem zgodnie, że ma tu zastosowanie ogólne rozumienie winy z prawa cywilnego. Wedle niego zaś na winę składają się dwa elementy – obiektywny w postaci naruszenia określonej normy postępowania i subiektywny – określający stosunek psychiczny osoby do własnego zachowania się lub do zaniechania. Dla przypisania winy oba te elementy składowe muszą występować łącznie, brak któregoś powoduje, że o winie nie może być mowy”.

Sąd Najwyższy w wyroku z 29 czerwca 2000 r., sygn. akt V CKN 323/00 uznał, że „Podstawą przyjęcia winy małżonka jest ustalenie, że jego zachowanie przyczyniło się do powstania lub pogłębienia rozkładu, obojętne natomiast ze stanowiska oceny winy jest to, w jakim stopniu każde z małżonków przyczyniło się do tego. Oznacza to, że nierówny stopień winy małżonków nie stanowi przeszkody do uznania ich współwinnymi rozkładu pożycia. Małżonek, który zawinił powstanie jednej z wielu przyczyn rozkładu, musi być uznany za współwinnego, chociażby drugi małżonek dopuścił się wielu i to cięższych przewinień”.

W komentarzach wyrażony został pogląd, że „Orzeczenie o winie stanowi swoiste podsumowanie i ocenę wspólnego pożycia. Dlatego uzasadnienie powinno być szczególnie wyważone i wszechstronnie uargumentowane. Ustalenie winy jednego z małżonków ma jednak nie tylko wydźwięk moralny ale jest także przesłanką dla innych rozstrzygnięć, w szczególności o zasądzeniu alimentów dla współmałżonka, a nawet dla ewentualnego żądania ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym. Co prawda w piśmiennictwie zwrócono uwagę, że w większości spraw sąd nie orzeka o winie żadnego z małżonków niemniej jednak w wielu przypadkach zachodzi możliwość przypisania winy w rozkładu pożycia jednemu lub obu małżonkom.¹

OPRACOWAŁ

Maciej Kowalski

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz

---

¹ M. Krawczyk, „Orzeczenie o winie w rozkładzie pożycia jako element treści cywilnego wyroku rozwodowego”, *Ius Matrimoniale* 29 (2018) nr 2., str. 118-119.